

Pedagogisen toiminnan tsekkauslista

Tsekkauslistaan on koottu keskeisiä laadukkaan pedagogisen toiminnan periaatteita ja käytäntöjä. Tsekkauslistaa voi käyttää ryhmän toiminnan suunnittelun ja arvioinnin apuna. Lisäksi sitä voi hyödyntää lapselle annettavan tuen suunnittelussa ja arvioinnissa.

Tsekkauslista koostuu seuraavista osa-alueista:

- Selkeä struktuuri ja ennakointi
- Oppimisympäristön muokkaaminen
- Ryhmien joustava muuntelu
- Toiminnallisuus
- Tunne- ja vuorovaikutustaidot
- Sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat
- Henkilöstön vuorovaikutus ja toiminta

Jokaisen osa-alueen alla on tilaa muistiinpanoille. Siihen voi kirjata tarkennuksia ja sopimuksia esimerkiksi oman ryhmän ja tiimin toimintaan liittyen.

Selkeä struktuuri ja ennakointi	Ei käytössä	Käytössä
Selkeä päiväjärjestys: Lapset ja henkilöstö tietävät mitä seuraavaksi tapahtuu, päivissä on sopivasti toistuvia rutiineja		
Kuvitettu päiväjärjestys: Päivärytmi ja ohjelma selkeästi näkyvillä lapsille		
Lasten kanssa käydään läpi, kuinka päivä/viikko etenee: Aamupiiri, pienryhmän kokoontuminen, tms.		
Toiminnan suunnittelu yhdessä lasten kanssa: Lapset saavat vaikuttaa toimintaan ja heidän mielenkiinnon kohteensa ohjaavat toiminnan suunnittelua		
Selkeät säännöt: Säännöt on kuvitettu ja sovittu yhdessä lasten kanssa		
Toiminnan aloituksen ja lopetuksen ennakointi: Kerrotaan sanallisesti ja näytetään kuvaa pian alkavasta toiminnasta, time timer, tiimalasi yms. havainnollistava väline näyttämässä jäljellä olevaa aikaa		
Ohjeiden ja toiminnan osiin pilkkominen ja visualisointi: Piirretään ja pilkotaan tulevan toiminnan tai siirtymän vaiheet, käytetään ensin-sitten-lopuksi –kuvaohjeita jne.		
Lasten keskittymistaitojen ja vireystilan huomiointi toiminnan ajankohdassa: Joku hyötyy siitä, että keskittymistä vaativa toiminta on heti aamulla, jollekin toimii paremmin esimerkiksi ulkoilun tai levon jälkeinen aika		

Muistiinpanoja:

Oppimisympäristön muokkaaminen	Ei käytössä	Käytössä
Kaikkien tilojen hyödyntäminen ryhmän toiminnassa: Yhteiset tilat aina jonkun käytössä (esim. sali), muiden ryhmien tiloja hyödynnetään retkien ja ulkoilun aikana		
Oma tila rauhalliselle tekemiselle sekä lapsen omaehtoiselle rauhoittumiselle: Maja, säkkituoli tai muu nurkkaus, johon lapsi menee mielellään rauhoittumaan		
Tila ja aika vauhdikkaalle liikkumiselle: Lapset tietävät, missä ja milloin saa liikkua		
Lapsilla on omat merkityt paikat: Lapsi tietää mihin mennä esim. piirillä, ruokailussa, lepoaikalla, pukemis- ja riisumistilanteissa. Jos mahdollista, niin lapsi on saanut itse olla valitsemassa paikkaa.		
Omat paikat leluille, peleille ja tavaroille: Esineiden ja välineiden paikat on kuvitettu. Tavaroiden paikalleen laittamista harjoitellaan yhdessä.		
Lasten saatavilla ja käytössä on monipuolisia ja ikätasoisia leikki- ja toimintavälineitä: Saatavilla olevia välineitä vaihdetaan säännöllisesti		
Oppimisympäristön monipuolisuus: Koko kaupunki oppimisen ympäristönä, pihaa, luontoa, metsää ja rakennettuja ympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti		
Kuvitettu leikkitalu: Leikkitalulla helpotetaan leikin valintaa/suunnittelua ja tuetaan pitkäkestoista leikkiä. Henkilöstö vastaa siitä, että taulussa on erilaisia ja vaihtelevia leikkejä.		
Leikkien ja leikkivälineiden sekoittaminen ja yhdistäminen: Esim. kotileikissä voi käyttää legoja ja autoleikissä askartelutarvikkeita		
Ylimääräisten ärsykkeiden karsiminen säännöllisesti pois ryhmätilasta: Tavaroiden ja lelujen vaihtelu, oppimisympäristön selkeys, ei romukasoja		
Apuvälineiden hyödyntäminen: Nystyrätyyny, painopeitto, stressilelu, purukoru, aikaa havainnollistava väline (Time Timer, munakello, tiimalasi), kynätuki, jalkatuki, kuulosuojaimet jne.		
Pitkäkestoiset leikit: Leikkejä ei tarvitse siivota joka välissä pois		

Muistiinpanoja:

23.8.2022

Ryhmien joustava muuntelu	Ei käytössä	Käytössä
Pienryhmätoiminta: Lapset toimivat pedagogisin perustein suunnitelluissa pienryhmissä. Pienryhmätoimintaa voi olla sekä aamu- että iltapäivisin.		
Mallioppimisen hyödyntäminen: Pienryhmässä on lapsia, jotka osaavat auttaa toisia ja näyttää mallia		
Suunnitellut siirtymien käytännöt: Vältetään turhaa odottelua, henkilöstö auttaa ja mallintaa, on sovittu kuka vastaa kyseisen siirtymän sujumisesta		
Siirtymien porrastaminen: Rauhalliset, selkeästi ohjeistetut ja henkilöstön mallintamat siirtymätilanteet antavat mahdollisuuden harjoitella tärkeitä taitoja		
Toiminnan eriyttäminen: Kaikilta ei vaadita samaa osaamista tai samanlaista osallistumista. Pienryhmien ja lasten toiminta voi olla erilaista, mielenkiinnon kohteiden huomiointi		
Toimintaan liittyvien taitotasojen huomiointi: Toiminnan eriyttäminen lapsille niin, että se on tarpeeksi haastavaa ja toisaalta myös tarpeeksi helppoa		

Muistiinpanoja:

Toiminnallisuus	Ei käytössä	Käytössä
Vältetään lasten istuttamista ja turhaa odottelua: Lapsi voi osallistua hänelle mieluisassa asennossa ja liikkuen		
Odottamisaikojen hyödyntäminen pedagogisesti: Esimerkiksi laulaen, lorutellen, jumpaten, kirjoja lukien tai sääntöleikkejä leikkien		
Toiminnallisuus ja liikunta luonnollisena ja suunnitelmallisena osana jokaista päivää: Liikuntaa ei ole ainoastaan jumppapäivinä tai salissa		
Toiminnallinen oppiminen: Tehtäviä ja tutkimuksia tehdään koko keholla ja kaikilla aisteilla		
Keskittymistä vaativan toiminnan tauottaminen: Voi juosta esim. naulakon ympäri tai hyppiä trampoliinilla välissä		
Hengästyttävän liikunnan mahdollistaminen: Korkean sykkeen liikuntaleikkejä, tanssimista, lapsia aktivoivia liikuntavideoita YouTubesta. Lapset tietävät missä ja milloin saa liikkua.		

Muistiinpanoja:

Tunne- ja vuorovaikutustaidot	Ei käytössä	Käytössä
Henkilöstön läsnäolo ja tuki, kun lapsi tarvitsee rauhoittumista: Tapahtunutta käsitellään vasta kun lapsi on täysin rauhoittunut		
Lasten lohduttaminen aina, kun heillä on paha mieli: Huomiotta jättäminen opettaa välinpitämättömyyttä toisen tunteita kohtaan. Lasta lohdutetaan, vaikka hän olisi tehnyt väärin.		
Tunteiden kanssasäätely: Henkilöstö tukee lasta tunteiden säätelyssä tunteita herättävien tilanteiden aikana esim. sanoittamalla ja rauhoittavalla kosketuksella. Lasta ei jätetä yksin.		
Ristiriitatilanteissa lasten kuunteleminen ja tunteiden äärelle pysähtyminen: Riidan tapahtumia ja ratkaisuja pohditaan vasta tämän jälkeen		
Tunteen kanssa toimimisen opettelu: Mitä saa tehdä, kun on esim. vihainen: kiukkujuoksu, sanomalehden ryttääminen, seinän työntäminen, huutaminen, syvään hengittäminen jne.		
Vahvuuslähtöinen ja positiivinen pedagogiikka: Välitön positiivinen palaute onnistumisesta ja yrittämisestä (sanallinen tai esim. peukku), kannustaminen, vahvuuksien huomaaminen ja sanoittaminen, ratkaisukeskeinen asenne		
Palkitseminen: Taitoja harjoitellaan motivoivan palkinnon avulla, yhdessä lapsen kanssa suunniteltu konkreettinen tavoite, joka on saavutettavissa. Henkilöstö on vastuussa siitä, että palkintoja, esim. tarroja tulee riittävän usein.		
Tunnetaitoja tukevat menetelmät ja leikit: Esim. Askeleittain-opetusohjelma, vuorovaikutusleikki, Kuttu, Kili, MiniVerso, Huomaa hyvä –materiaali jne. Materiaali valitaan ryhmän tarpeisiin.		
Lastenkirjallisuuden hyödyntäminen: Tunteisiin tutustutaan turvallisesti tarinan kautta. Esim: Fanni –kirjasarja, Aada ja kiukkuleijona, Amandan huoli, Kiukuttaa, Ympyräiset: Heko kroko kiusaa		
Henkilöstön läsnäolo lasten leikeissä ja toiminnassa: Fyysisesti ja psyykkisesti läsnä, henkilöstö mallintamassa ja rikastuttamassa toimintaa, tuettu leikki,		
Tunteiden hyväksyminen ja sanoittaminen: Kaikki tunteet sallitaan, tunteiden tunnistamisessa tuetaan, apuna esim. tunnelämpömittari, tunteiden liikennevalot, tunnekortit		
Ryhmäytymisen tukeminen: Jokaisella lapsella on oikeus kokea kuuluvansa ryhmään, se varmistetaan tukemalla ja nostattamalla ryhmähenkeä jatkuvasti, sosiogrammi apuna		
Kaverisuhteiden tukeminen: Suunnitellut pienryhmät/leikkiryhmät, arvotut leikkiparit, henkilöstö mukana leikeissä kannattelemassa ja ohjaamassa jne.		
Kiusaamisen ehkäiseminen: MiniVerson käyttö, ystävyys-teeman käsittely, keskustelu, kirjat, laulut, yksikössä käytössä sovitut toimintatavat kiusaamisen vastaiseen toimintaan (KVO13) jne.		
Myötätuntoisen toiminnan vahvistaminen: Huomataan lohduttaminen, auttaminen, joustaminen, mukaan ottaminen, jakaminen ja annetaan niistä positiivista palautetta		

23.8.2022

Turvataitojen harjoittelu: Kaveritaidot, omat rajat ja kehotunnekasvatus, digitaalisuuteen kuuluvat turvataidot, liikkuminen		
Henkilöstön asenneilmapiiri on yhteisön ja lapsiryhmien moninaisuutta kunnioittava: Jokainen saa olla oma itsensä, luodaan me-henkeä. Henkilöstö näyttää mallia moninaisuuden hyväksymisestä ja arvostamisesta, kenestäkään ei puhuta pahaa.		
Lasten mukanaolo päätöksenteossa: Toimintaa ja arkea suunnitellaan yhdessä lasten kanssa, voidaan äänestää, muistetaan kysyä lasten mielipiteitä		
Aistisäättelyn huomioiminen: Suunnittelussa huomioidaan mahdollinen ärsykeisiin yli- tai alireagoiminen, toimintaa ennakoidaan, aistiharjoitukset, aistihuone, aistimateriaalit yms.		
Omatoimisuuden tukeminen: Kannustaminen ja apuna oleminen, asioita harjoitellaan yhdessä, ei tarvitse osata yksin. Mielenkiinnon kohteiden hyödyntäminen motivoinnissa. Huomataan pienikin onnistuminen ja yrittäminen, kuvatuki apuna		

Muistiinpanoja:

Sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat	Ei käytössä	Käytössä
Esteettömien kommunikointimenetelmien käyttö: Tukiviittomat, kuvatuki, toimintataulut, valokuvat, kuvitettu päiväjärjestys, ensin-sitten-lopuksi -sopimukset, nopea piirtäminen jne.		
Selkeiden ohjeiden antaminen: Katsekontakti, toisto, johdonmukaisuus, selkeät ja lyhyet lauseet, ohjeistusten pilkkominen esim. piirtämistä hyödyntäen		
Jokaisella lapsella on mahdollisuus itsensä ilmaisuun: Sanallisesti, kuvien kautta, viittomin, digitaalisilla apuvälineillä, sanattomalla viestinnällä jne.		
Kieltosanojen muuttaminen kuvaamaan toivottua toimintaa: Älä juokse → Kävele, Ei saa lyödä → Silitä		
Lapsen kielellisten taitojen vahvistaminen: Lukeminen, loruttelu ja laulut jokapäiväisessä toiminnassa mukana, pienryhmässä kielen harjoittelu, KieliPeda -työvälineen käyttäminen jne.		
Lasten monikielisyys tukeminen: Lapsi saa käyttää äidinkieltään ja myös sen kehittymistä tuetaan. Kielet ja kulttuurit näkyvät materiaaleissa ja oppimisympäristöissä		
Selkeän ja monipuolisen kielen käyttäminen lasten kanssa: Huomioidaan lasten kielelliset taidot ja vältetään vaikeasti ymmärrettäviä ilmaisuja, kiinnitetään tietoisuutta huomiota sanastoon ja kieleen, tukiviittomat ja kuvat sanaston tukena		

Muistiinpanoja:

Henkilöstön vuorovaikutus ja toiminta	Ei käytössä	Käytössä
Sensitiivinen toiminta: Lapsen tunteisiin vastataan lämpimästi ja ollaan valmiina havaitsemaan lapsen sanallisia ja sanattomia eleitä ja aloitteita		
Läsnäolo ja yhteys lapsiin: Päivittäin pysähdytään kuuntelemaan lapsia ja keskustelemaan heidän kanssaan. Nauretaan yhdessä.		
Vaihtoehtoista valitseminen: Kun mahdollista, lapsi voi valita esim. kahdesta vaihtoehdosta; lapsi on osallisena valintaan ja sitoutuu paremmin tekemiseen		
Joustaminen sääntöjen sisällä: Säännöt ovat tärkeitä, mutta niiden sisällä on liikkumavaraa. Lasten kanssa tehdään sopimuksia: Esim. "voit ottaa unikaveriksi pikkuauton, jos siitä ei tule muita häiritsevää ääntä."		
Itseä tai toisia vahingoittavan käyttäytymisen katkaiseminen sensitiivisellä tavalla: Syy-seuraussuhteen johdonmukainen harjoittelu yhdessä henkilöstön kanssa, lasta ei jätetä tunteiden kanssa yksin, ennakoidaan tilanteita		
Sukupuolisensitiivisyys: Lapset saavat kehittää taitojaan ja tehdä valintoja sukupuolestaan riippumatta, sukupuolistereotyyppisiä rajoitteita tunnistetaan ja niihin puututaan		
Tiimin sitoutuminen yhteisesti sovittuihin käytänteisiin: Jokainen tiimin jäsen noudattaa yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja periaatteita.		
Yhteistyö huoltajien kanssa: Huoltajien osallisuuden tukeminen, yhteisesti sovitut käytännöt, huoltajille kerrotaan lapsen onnistumisista ja annetaan positiivista palautetta		
Lasten oppimisen ja tuen tarpeiden havainnointi ja dokumentointi: Säännölliset havainnointijat, tiimissä sovitaan kuka missäkin tilanteessa vastaa havainnoinnista		
Pedagogisen toiminnan ja oppimisympäristön säännöllinen reflektointi: Tukeeko pedagoginen toiminta ja ympäristö lasten kasvua ja oppimista? Vastaavatko ne lasten tarpeisiin ja mielenkiinnon kohteisiin?		
Ratkaisukeskeinen asenne: Lapsi ei ole tahallaan hankala, vaan tarvitsee harjoittelemisensa asioissa aikuisen tukea ja kannattelua. Tunnistetaan lapsen vahvuudet ja pohditaan yhdessä ratkaisuja haasteisiin.		
Osaamisen jakamiseen kannustava ilmapiiri: Toimivien käytänteiden jakaminen, tukitoimien pohtiminen yhdessä, työyhteisön osaamisen hyödyntäminen ja konsultointi		
Sensitiivinen ammatillinen puhe: Puhutaan lapsista, huoltajista ja muista toimijoista kunnioittavasti. Lasten ja perheiden asioista ei keskustella lasten kuullen.		
Henkilöstö mallintaa tietoisesti omalla toiminnallaan, miten tunteisiin ja toisiin ihmisiin suhtaudutaan: Lapset havainnoivat henkilöstön toimintaa ja omaksuvat sitä		

Muistiinpanoja: